

Sygn. akt I ACa 1331/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSA Dariusz Limiera

Sędziowie SA Jacek Pasikowski

del. SO Bożena Rządzińska (spr.)

Protokolant sekretarz sądowy Lidia Milczarek

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **J. S.**

przeciwko **K. M.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 7 czerwca 2016 r. sygn. akt I C 2021/15

1. **oddala apelację;**

2. **przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku na rzecz adwokata P. M. prowadzącego Kancelarię Adwokacką w P. kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) zł brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I ACa 1331/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 czerwca 2016 roku Sąd Okręgowy w Płocku w sprawie z powództwa J. S. przeciwko K. M. o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych:

1. oddalił powództwo;

2. przyznał adwokatowi P. M. wynagrodzenie za pomoc prawną świadczoną powodowi z urzędu w wysokości 3.600 zł wraz z należnym podatkiem VAT, które nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa Sąd Okręgowy w Płocku.

Sąd Okręgowy ustalił, że pomiędzy J. S. a jego siostrą B. K. od kilku lat istniał konflikt związany ze spadkiem po matce, którego składnikiem była nieruchomość położona w M. przy ul. (...). W drodze działu spadku przedmiotowa nieruchomość została podzielona na dwie działki na rzecz J. S. i B. K.. Na granicy tych dwóch nieruchomości usytuowana jest studnia, która m. in. jest przedmiotem konfliktu między rodzeństwem. J. S. składał liczne

zawiadomienia na policję o rzekomo popełnionych przez siostrę przestępstwach na jego rzecz. Dotyczyło to m. in, rzekomego zatrucia wody w studni, zatrucia gołębi i psów, uszkodzenia mienia w 2012 r. w postaci rury doprowadzającej wodę do budynku powoda oraz uszkodzenia mienia w postaci wycięcia fragmentu pręśła i naruszenia miru domowego poprzez wdarcie się przez B. i A. małżonków K. na ogrodzoną działkę J. S., kradzieży połowy klamki od furtki wejściowej do posesji powoda oraz uszkodzenia tej kłódki, uszkodzenia mienia w postaci krzeseł ogrodowych i krzewów na szkodę J. S. oraz w sprawie wdarcia się przez B. i A. K. po uprzednim rozpinaniu siatki ogrodowej na ogrodzony teren posesji J. S., zmuszania do określonego zachowania się przez B. K.. W większości tych spraw odmówiono wszczęcia dochodzenia lub postępowanie zostało umorzone. Na skutek opisanego konfliktu i zawiadomień o popełnieniu przestępstw, B. K. na terenie swojej posesji zainstalowała kamery utrwalające obraz. Utrwalony na nagraniach obraz rejestrujący zachowanie na terenie posesji J. S. przekazywała K. Policji w M. wraz z zawiadomieniami o popełnienie przestępstw na jej szkodę przez J. S.. W dniu 24 grudnia 2013 r. w Komisariacie Policji w M. zatrudniony tam w sekcji wykroczeń policjant K. M. dokonał przy wykorzystaniu służbowego komputera odtworzenia płyty CD-R załączonej do zawiadomienia B. K. z dnia 16 grudnia 2013 r. Na odtwarzanym obrazie widać było północną część posesji położonej w M. przy ul. (...) oraz J. S. w sytuacji, gdy demontuje listwę stanowiącą element ogrodzenia, którą następnie przerzuca na sąsiednią posesję oraz demontuje głaz studni usytuowanej na granicy wskazanych nieruchomości. Uzyskany materiał dowodowy pozwany przekazał do Sądu Rejonowego w Żyrardowie wraz z wnioskiem o ukaranie J. S..

W tak ustalonych okolicznościach faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie powoda nie zostało udowodnione ani co do zasady, ani co do wysokości. Wskazał, że działania pozwanego K. M. nie były bezprawne, lecz mieściły się w zakresie jego uprawnień i obowiązków służbowych, pozwany nie może więc domagać się od niego zadośćuczynienia na podstawie art. 24 k.c. w zw. z art. 23 k.c. i 448 k.c. Sąd Okręgowy podkreślił nadto, iż pozwany nie zainstalował kamery i monitoringu, które nagrywają działania powoda, lecz uczyniła to siostra powoda dla osobistych celów. Pozwany nie może więc ponosić odpowiedzialności za ewentualne naruszenie dóbr osobistych powoda w postaci braku prywatności czy swobodnego korzystania z własnej posesji na skutek rejestracji jego zachowań. Sąd Okręgowy pominął dowód z przesłuchania stron, podkreślając subsydiarny charakter tego dowodu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w zakresie punktu pierwszego. Skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku w postaci:

- art. 299 k.p.c. w zw. z art. 217 § 3 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z przesłuchania stron postępowania jako nieprzydatnego w sprawie, podczas gdy fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy nie zostały wyjaśnione;
- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ograniczenie środków dowodowych powoda i niemożność wszechstronnego rozpatrzenia zebranego materiału dowodowego pod kątem ustalenia przekroczenia uprawnień przez pozwanego, doznanej przez to przez powoda krzywdy i jej rozmiaru, których wyłączenie przez sąd I instancji w przedmiotowym stanie faktycznym bez przeprowadzenia dowodu wskazanego przez powoda, jest wyrazem dowolnej oceny materiału dowodowego.

Ponadto skarżący zarzucił naruszenia norm prawa materialnego tj. art. 23 k.c. w

zw. z art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez oddalenie powództwa wobec stwierdzenia braku naruszenia dóbr osobistych powoda, braku bezprawności działania pozwanego oraz braku po stronie powoda krzywdy będącej w związku przyczynowym z działaniami pozwanego.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości, tj. zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz o zasądzenie kosztów świadczonej pomocy prawnej z urzędu według norm przepisanych, które to koszty nie zostały uiszczone ani w całości ani w części.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 299 k.p.c. w zw. z art. 217 § 3 k.p.c. Dowód z przesłuchania stron jest dowodem o charakterze posiłkowym i dopuszczalny jest tylko wtedy, gdy nie można istotnych dla sprawy okoliczności wyjaśnić za pomocą innych środków dowodowych. Zarzut naruszenia art. 299 k.p.c. wymaga więc wykazania, iż mimo wyczerpania środków dowodowych, pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, a mimo to sąd zrezygnował z dowodu z przesłuchania stron, co mogło mieć wpływ na wynik sprawy. W rozpatrywanej sprawie tego rodzaju sytuacja nie miała miejsca, a wszystkie fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy zostały wyjaśnione za pomocą dowodów z dokumentów oraz fotografii. Podkreślić należy, że w sytuacji, gdy sprawie nie wykazano w żaden sposób, że pozwany dokonał montażu kamer na cudzej nieruchomości w celu obserwacji zachowań powoda, a z ustalonego stanu faktycznego wynika, iż działania pozwanego względem powoda nie miały bezprawnego charakteru, to dalsze prowadzenie postępowania dowodowego na okoliczność krzywdy skarżącego wywołanej działaniem pozwanego było bezprzedmiotowe.

Niniejsze postępowanie nie ujawnia, jakie dobra osobiste powoda rzekomo zostały naruszone, albowiem ani pozew, ani dalsze pisma - a w konsekwencji ustalenia Sądu Okręgowego – nie określają tej materialnej przesłanki koniecznej dla uwzględnienia powództwa o ochronę dóbr osobistych. Zatem i z tego względu przeprowadzenie dowodu z przesłuchania powoda na wymienione przez niego okoliczności nie miało uzasadnienia.

Sąd Okręgowy prawidłowo więc pominął dowód z przesłuchania strony powodowej na podstawie art. 217 § 3 k.p.c., uznając, iż istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione.

Odnosząc się do zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., należy zauważyć, że sprowadza się on również do kwestionowania zasadności oddalenia wniosku powoda o przeprowadzenie dowodu z jego przesłuchania na okoliczność przekroczenia uprawnień przez pozwanego i doznanej przez powoda krzywdy. W uzasadnieniu przedmiotowego zarzutu skarżący nie podważa bowiem prawidłowości oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, a jedynie zarzuca, że Sąd Okręgowy orzekł w sprawie bez przeprowadzenia dowodu „wskazanego przez powoda”. Zaprezentowanego stanowiska nie sposób zaaprobować w sytuacji, gdy kwestia przekroczenia uprawnień przez pozwanego, będącego funkcjonariuszem policji i w okolicznościach rozpoznawanej sprawy działającym na skutek zawiadomienia pochodzącego od B. K. została przez Sąd Okręgowy oceniona w zgodzie z dyrektywami art. 233 § 1 k.p.c., na podstawie zebranych dokumentów w sprawie, zaś przesłuchanie powoda na wskazane okoliczności należy ocenić jako zbędne.

W tym stanie rzeczy, wobec prawidłowo ustalonego przez Sąd Okręgowy stanu

faktycznego, który Sąd Apelacyjny podziela, przyjmując za własny, ocena jurydyczna żądania pozwu nie budzi zastrzeżeń.

W związku z powyższym zarzut naruszenia prawa materialnego w postaci art. 23 k.c. w zw. z art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c., nie zasługuje na aprobatę.

Stosownie do treści art. 23 k.c., katalog dóbr osobistych podlegających ochronie, nie jest wyczerpujący, tak więc można wskazać jako przedmiot analizowanej ochrony również inne dobra osobiste niż wymienione przez ustawodawcę. Każdorazowo żądanie ochrony uwarunkowane jest jednak wykazaniem istnienia dobra osobistego, które miałyby być dotknięte naruszeniem. Nadto dla skorzystania z instrumentów przewidzianych w ustawie koniecznym jest ustalenie, że doszło do naruszenia dobra osobistego, względnie jego zagrożenia naruszeniem (art. 24 § 1 k.c.).

Na gruncie komentowanej regulacji podkreśla się, że niemajątkowa ochrona dóbr osobistych ma naturę obiektywną, to jest niezależną od winy, bowiem wystarczającą przesłanką jej udzielenia jest bezprawność działania sprawcy. Jednakże, gdy chodzi o roszczenia majątkowe związane z naruszeniem dóbr osobistych ustawa odsyła do reguł ogólnych dotyczących zasad przyznawania odszkodowania lub zadośćuczynienia (zdanie drugie § 1 art. 24 k.c. i § 2 tegoż przepisu). Reasumując, oznacza to, że w wypadku żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dobra

osobistego innego niż zdrowie, przesłanką konieczną jest stwierdzenie winy po stronie osoby odpowiedzialnej (art. 448 k.c.).

Powyższe uwagi ogólne dotyczące konstrukcji ochrony dóbr osobistych, należało przytoczyć z uwagi na ich pierwszorzędne znaczenie dla oceny zasadności żądania pozwu w niniejszej sprawie. Jak trafnie dostrzeżono bowiem w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, w realiach faktycznych niniejszej sprawy nie zrealizowała się żadna z opisanych wyżej przesłanek ustawowych. Powód nie wykazał naruszenia dóbr osobistych i winy strony pozwanej, zaś ta ostatnia sprostowała obaleniu domniemania bezprawności działania.

We wskazanym kontekście, zarzut naruszenia art. 24 k.c., polegający na uznaniu, że pozwany działał bezprawnie, nie zasługuje na aprobatę. Przepis art. 24 § 1 k.c. wprowadza domniemanie bezprawnego działania sprawcy naruszenia cudzego dobra osobistego. W konsekwencji w procesie o ochronę dóbr osobistych na powódzie ciąży jedynie dowód wykazania samego faktu naruszenia dóbr osobistych, a na pozwanym spoczywa obowiązek wykazania, że naruszenie to nie miało charakteru bezprawnego. Oceniając, czy w konkretnym przypadku działanie naruszające dobro osobiste innej osoby miało charakter bezprawny, należy uwzględnić szereg czynników. Za bezprawne uważa się każde działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających. Do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych z reguły zalicza się działanie w ramach porządku prawnego to jest działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa, wykonywanie prawa podmiotowego, zgodę pokrzywdzonego, działanie w obronie uzasadnionego interesu. Dla uchylenia się od odpowiedzialności konieczne jest stwierdzenie przesłanek wyłączających bezprawność.

Na gruncie ochrony dóbr osobistych postuluje się obiektywizację ocen. Przy określaniu rozmiaru krzywdy nie można opierać się wyłącznie na subiektywnym odczuciu dotkniętego naruszeniem, ale uwzględniać trzeba przeciętną miarę nie tracąc przy tym z pola widzenia okoliczności, iż ochrona dóbr osobistych powinna być utrzymana w rozsądnych granicach (por. P. Księżak w: Kodeks cywilny. Część ogólna. Komentarz, LEX, pod red. M. Pyziak – Szafnickiej, System Informacji Prawnej LEX 2009).

Odnosząc powyższe uwagi do realiów badanej sprawy należy przypomnieć, że powód w istocie nie sprecyzował, jakie dobro osobiste według niego zostało naruszone bądź zagrożone. Nawet gdyby przyjąć, że powód domaga się zadośćuczynienia z tytułu naruszenia prywatności, to pozwany skutecznie obalił domniemanie bezprawności wynikające z art. 24 k.c. Ujawniając bowiem uzyskane od B. K. nagranie i przekazując je jako dowód sądowi w ramach prowadzonego postępowania karnego, pozwany wykonywał swoje obowiązki służbowe, których nie nadużył, wręcz przeciwnie, był do ich wykonania zobligowany. Działanie pozwanego w ramach porządku prawnego było działaniem dozwolonym przez obowiązujące przepisy prawa i stanowi okoliczność wyłączającą bezprawność naruszenia dóbr osobistych, o ile do nich by doszło, co, jak wyżej ujawniono, nie miało w rozpoznawanej sprawie miejsca. Ustalony stan faktyczny nie daje zatem podstaw do twierdzenia, by zachowanie pozwanego było bezprawne, niezgodne z zasadami współżycia społecznego czy też naruszało w jakikolwiek sposób dobra osobiste powoda.

Wobec bezzasadności zarzutów apelacji, podlegała ona oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. W tej sytuacji, gdy podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego stanowi art. 98 k.p.c., należne pełnomocnikowi powoda działającemu z urzędu wynagrodzenie za udzieloną pomoc prawną w postępowaniu apelacyjnym należało przyznać i wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku, zaś jego wysokość ustalono na kwotę 3.321 zł brutto, mając za podstawę przepisy § 16 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 6 w zw. z § 4 ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2015 r. poz. 1801) oraz przepis § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714).